

Dạy học tình huống trong môn giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 (phần giáo dục pháp luật) ở vùng dân tộc thiểu số và miền núi, thành phố Huế

Lê Thị Ánh Ngọc, Nguyễn Thành Minh, Lê Thị Hồng Hạnh, Trần Thị Mỹ Lệ

Khoa Giáo dục Chính trị, Trường Đại học Sư phạm, Đại học Huế

THÔNG TIN BÀI BÁO

Quá trình xử lý:

Ngày nhận bài: 22/4/2025

Ngày nhận bản chỉnh sửa: 07/06/2025

Ngày nhận đăng: 18/06/2025

Ngày xuất bản: 20/8/2025

Từ khóa:

Dạy học tình huống

Môn Giáo dục kinh tế và pháp luật

Giáo dục pháp luật

TÓM TẮT

Việc kết nối lý thuyết các môn học với thực tiễn là một trong những yêu cầu cấp thiết trong dạy học hiện nay. Tuy nhiên, việc thực hiện yêu cầu này ở các trường vẫn còn hạn chế. Dạy học tình huống trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 (phần giáo dục pháp luật) là phương pháp giảng dạy tích cực hóa hoạt động của học sinh giúp các em rèn luyện năng lực tự chủ, tự học, năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo. Với mục đích phát huy tính tích cực của người học và đổi mới phương pháp dạy học theo nhu cầu của giáo dục hiện nay, bài báo này trình bày một số nội dung cơ sở lý luận và thực tiễn, một số đề xuất nhằm nâng cao hiệu quả dạy học tình huống trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 (Phần giáo dục pháp luật) ở vùng dân tộc thiểu số và miền núi, thành phố Huế.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Giáo dục và đào tạo (GD&ĐT) luôn được coi là quốc sách hàng đầu, đầu tư cho giáo dục là đầu tư phát triển, được ưu tiên đi trước trong các chương trình, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội. Ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo đã ban hành Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT - Thông tư ban hành chương trình giáo dục phổ thông (gọi tắt là Chương trình giáo dục phổ thông 2018) thay thế cho chương trình giáo dục phổ thông 2006. Huyện Phú Lộc và huyện A Lưới là hai huyện miền núi của thành phố Huế, nơi có khoảng trên 40% là người dân tộc thiểu số sinh sống. Đây là hai địa phương có tỉ lệ hộ nghèo khá cao so với toàn tỉnh, đời sống của người dân còn nhiều khó khăn, thiếu thốn. Khi mà cơm ăn chưa đủ no, áo mặc chưa đủ ấm thì việc chú tâm đến trường học kiến thức dễ bị xao động, thiếu kiến thức và kỹ năng sống khiến học sinh dễ sa vào các tệ nạn xã hội, dễ bị lôi kéo làm những việc vi phạm pháp luật và vi phạm đạo đức. Chính vì lẽ ấy, việc củng cố kiến thức về pháp luật cho học sinh nơi đây càng trở nên quan trọng hơn bao giờ hết.

Trước tình hình thực tế của địa phương cũng như để góp phần nâng cao chất lượng dạy và học hiện nay với chương trình mới, cần phải chú ý áp dụng việc dạy học theo phương hướng phát huy tính tích cực của học sinh, tức là tạo cơ hội để học sinh tham gia một cách chủ động, sáng tạo vào quá trình học tập để phát hiện tri thức mới, có nhiều con đường và biện pháp để tích cực hóa hoạt động nhận thức, phát triển tư duy và năng lực vận dụng kiến thức của học sinh, nâng cao hiệu quả dạy học môn Giáo dục Kinh tế và pháp luật lớp 11 (nội dung giáo dục pháp luật) ở trường trung học phổ thông, trong đó phương pháp dạy học tình huống là một trong những phương pháp phù hợp, nâng cao chất lượng và hứng thú học tập cho học sinh, giúp học sinh giải quyết được những tình huống trong thực tế đời sống xã hội có thể xảy ra.

2. PHƯƠNG PHÁP

Tác giả tiếp cận vấn đề nghiên cứu dưới góc độ khoa học giáo dục, dựa trên nguyên tắc thống nhất tính đảng và tính khoa học; lý luận kinh tế của Chủ nghĩa Mác - Lênin; các quan điểm, chủ trương, đường lối,

Tác giả liên hệ: Lê Thị Ánh Ngọc;

Địa chỉ e-mail: ltangoc@dhsphue.edu.vn

DOI: <https://doi.org/10.26459/jse.009.2025>

chính sách của Đảng, Nhà nước Việt Nam về giáo dục văn hóa tiêu dùng. Đồng thời, tiếp cận nội dung chương trình môn môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 (Phần Giáo dục pháp luật) ở trường Trung học phổ thông để phân tích làm rõ nội dung đề tài. Đề tài sử dụng tổng hợp các phương pháp nghiên cứu để làm rõ nội dung, trong đó chú trọng các phương pháp sau đây:

- Phương pháp nghiên cứu lí luận bằng các phương pháp thu thập thông tin, khái quát hóa, phân tích, tổng hợp các tài liệu liên quan đến vấn đề nghiên cứu.

- Phương pháp hệ thống hoá: Phương pháp này được sử dụng nhằm xây dựng khung lý thuyết nghiên cứu, xác định được nội dung cần tập trung nghiên cứu làm rõ.

- Phương pháp phân tích và tổng hợp: Phương pháp này được sử dụng chủ yếu trong phần đánh giá nội dung giáo dục pháp luật trong chương trình môn môn Giáo dục Kinh tế và Pháp luật ở trường Trung học phổ thông.

3. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

3.1. Cơ sở lý luận và thực tiễn trong dạy học tình huống môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 (phần giáo dục pháp luật) ở vùng dân tộc thiểu số và miền núi, thành phố Huế.

3.1.1. Cơ sở lý luận

3.1.1.1. Khái niệm dạy học tình huống

Phương pháp dạy học tình huống không còn là điều hoàn toàn mới mẻ, tuy nhiên vấn đề đặt ra là tính hiệu quả, tính khoa học khi giáo viên vận dụng tình huống vào bài giảng. Việc dạy học theo tình huống phải đưa được nội dung khoa học nhằm trang bị cho người học và phát triển được năng lực giải quyết vấn đề cho học sinh theo mục tiêu và yêu cầu, của môn học. Việc lựa chọn tình huống, không chỉ phụ thuộc vào kỹ năng của mỗi giáo viên đó còn là kinh nghiệm và nghệ thuật trong định hướng giải quyết tình huống và giáo dục tình cảm, thái độ cho người học.

Dạy học bằng tình huống (Thường được dùng với tên gọi ngắn gọn là dạy học tình huống) là một phương pháp dạy học được tổ chức theo tình huống có thật của cuộc sống, trong đó người học kiến tạo tri thức qua việc giải quyết các vấn đề có tính xã hội của việc học tập. Theo Phan Trọng Ngọ, “bản chất của phương pháp dạy học tình huống là thông qua việc giải quyết những tình huống, người học có được khả năng thích ứng tốt nhất với môi trường xã hội đầy biến động”. Hay theo Nguyễn Ngọc Quang cũng khẳng định: “Tình huống có vấn đề trong dạy học là tình huống mà khi đó mâu thuẫn khách quan của bài toán nhận thức được học sinh chấp nhận như một vấn đề học tập mà họ cần có và có thể giải quyết”.

Tuy nhiên có thể hiểu, *dạy học tình huống là phương pháp mà giáo viên đưa ra các tình huống (có thật hoặc hư cấu) chứa đựng nội dung bài giảng để học sinh có bối cảnh trải nghiệm, có điều kiện thực hành, phát triển kỹ năng phân tích, lập luận, quyết định phương án lựa chọn giải quyết tình huống bằng cách đưa ra các ý kiến riêng của cá nhân. Thông qua đó, phát huy được tính tích cực học tập của học sinh trong việc đi tìm kiếm tri thức, hình thành kỹ năng dưới sự định hướng, tổ chức dạy học của giáo viên.*

3.1.1.2. Quy trình dạy học tình huống trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 (phần Giáo dục pháp luật)

Trên cơ sở nghiên cứu các phương pháp dạy học tích cực đồng thời căn cứ vào đặc điểm môn Giáo dục kinh tế và pháp luật thì dạy học tình huống được tiến hành theo các bước như sau:

Cách thức tiến hành theo các bước cụ thể như sau:

* Các bước xây dựng một tình huống dạy học

Bước 1: Để thiết kế bài tập tình huống phù hợp với mục tiêu dạy học, giáo viên phải nắm được mục tiêu của bài dạy cụ thể về mặt phẩm chất và năng lực của người học.

Bước 2: Trong bước này, giáo viên phải xác định rõ những đơn vị kiến thức nào có thể thiết kế thành tình huống và kết hợp với những phát biểu, câu trả lời của học sinh trong giờ học, phân tích sự đúng sai và tìm hiểu lí do học sinh có thể sai lầm... để thiết kế tình huống phục vụ dạy học.

Bước 3: Xử lý sự phạm các tình huống đó có nghĩa là mô hình hóa các tình huống ấy thành bài tập, thành phương tiện cho quá trình dạy học.

Bước 4: Đưa tình huống vào dạy học cụ thể để học sinh thảo luận, giải quyết tình huống, qua đó giáo viên đánh giá được hiệu quả của tình huống đã thiết kế.

Bước 5: Qua những cách giải quyết tình huống mà học sinh đưa ra vừa củng cố được kiến thức, vừa rèn luyện kỹ năng nhận thức, kỹ năng đánh giá vấn đề của học sinh. Từ đó giúp cho học sinh có thể hiểu sâu, mở rộng tri thức và có thể tự tìm kiếm tri thức mới.

* Các bước tổ chức giải quyết tình huống

Bước 1: Giáo viên giới thiệu tình huống

Bước 2: Xác định hình thức tổ chức (cá nhân, nhóm...)

Bước 3: Báo cáo kết quả thảo luận.

Bước 4: Đánh giá, nhận xét

* Một số yêu cầu sư phạm khi sử dụng tình huống trong dạy học

Khi sử dụng phương pháp dạy học tình huống trong dạy học nói chung và dạy học môn Giáo dục Kinh tế và pháp luật nói riêng, cần tuân thủ các yêu cầu sư phạm sau đây:

Một là: Tình huống đưa ra trong bài học cần chứa đựng mâu thuẫn yêu cầu cần giải quyết. Điều này có vai trò quan trọng trong việc kích thích tính năng động, sáng tạo của người học.

Hai là: Tình huống dạy học do giáo viên hoặc học sinh đưa ra phải liên quan trực tiếp đến nội dung bài học và đảm bảo tính hướng đích của bài học.

Ba là: Tình huống khi nêu ra phải rõ ràng, phù hợp với khả năng của học sinh và có thể giải quyết trong từng điều kiện cụ thể.

Bốn là: Độ dài ngắn của tình huống đưa ra cần căn cứ vào nội dung bài học và thời gian cho phép.

Năm là: Khi sử dụng tình huống giáo viên cần sử dụng kinh nghiệm thực tiễn đã có, phù hợp với cuộc sống hiện tại và tương lai của người học.

3.1.1.3. Ưu điểm của dạy học tình huống trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 (phần Giáo dục pháp luật)

Một là, phương pháp dạy học bằng tình huống giúp người học có cơ hội để liên kết, vận dụng các kiến thức đã được học. Muốn giải quyết một tình huống, người học cần phải sử dụng nhiều kiến thức lý thuyết khác nhau trong cùng một môn học của nhiều môn học khác nhau.

Hai là, phương pháp dạy học bằng tình huống giúp người học có thể tự rèn luyện một số kỹ năng cơ bản: ví dụ như kỹ năng làm việc nhóm, kỹ năng tranh luận và thuyết trình. Đây là những kỹ năng quan trọng giúp người học dễ dàng nhận ra những ưu điểm, hạn chế của bản thân khi họ có môi trường thuận lợi để so sánh với các học sinh khác trong quá trình giải quyết tình huống. Qua đó, giúp các em có kỹ năng học và làm việc theo nhóm, kỹ năng tranh luận và thuyết trình từ những học sinh khác.

Ba là, sử dụng phương pháp tình huống trong dạy học làm tăng hứng thú của đa số học sinh đối với môn học. Với phương pháp học bằng tình huống, học sinh là người sẽ chủ động đi tìm kiếm tri thức khi cần nghiên cứu và học hỏi. Quá trình thảo luận nhóm cũng làm tăng sự hứng thú của học sinh với việc học, nó kích thích học sinh tham gia tích cực vào việc đi tìm hiểu các vấn đề cần nghiên cứu để tìm ra giải pháp, tranh luận và lý giải vấn đề khoa học để bảo vệ quan điểm của chính mình.

Bốn là, việc sử dụng tình huống trong dạy học giúp học sinh hiểu biết sâu sắc hơn về thế giới thật của cuộc sống bên cạnh đó giúp học sinh hình thành các kỹ năng phân tích, tổng hợp, ra quyết định trên cơ sở các tình huống có thật đòi hỏi sự phản ứng, tương tác, bình luận của học sinh. Ngoài những ưu điểm trên, phương pháp sử dụng tình huống trong dạy học còn có một số những hạn chế nhất định.

3.1.2. Cơ sở thực tiễn

Dạy học tình huống là một trong những phương pháp dạy học được đề xuất thực hiện trong quá trình triển khai giảng dạy Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Theo chương trình Giáo dục phổ thông 2018, môn Giáo dục công dân được thực hiện ở ba cấp học: Ở cấp tiểu học gọi là môn Đạo đức, ở cấp trung học cơ sở gọi là môn Giáo dục công dân, ở cấp trung học phổ thông gọi là môn Giáo dục kinh tế và pháp luật. Giáo dục kinh tế và pháp luật là môn học được lựa chọn theo nguyện vọng và định hướng nghề nghiệp của học sinh. Chương trình môn Giáo dục kinh tế và pháp luật là chương trình mở được xây dựng theo hướng tiếp cận phẩm chất và năng lực. Vì vậy, phương pháp dạy học môn học này chú trọng tổ chức, hướng dẫn các hoạt động để học sinh khám phá, phân tích, khai thác thông tin, xử lý tình huống thực tiễn, trường hợp điển hình; tăng cường sử dụng các thông tin, tình huống, trường hợp của thực tế cuộc sống xung quanh, gắn liền với đời sống học sinh trong việc phân tích, đối chiếu, minh họa để các bài học vừa có sức hấp dẫn, vừa nhẹ nhàng, hiệu quả. Đây là môi trường thuận lợi để phương pháp dạy học tình huống phát huy thế mạnh của mình.

Để làm rõ thêm cơ sở thực tiễn của dạy học tình huống trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật ở vùng dân tộc thiểu số và miền núi, thành phố Huế, nghiên cứu đã tiến hành khảo sát một số vấn đề về việc sử dụng phương pháp dạy học này như: mức độ cần thiết của dạy học tình huống trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật, mức độ vận dụng phương pháp dạy học này trong giảng dạy của giáo viên và giai đoạn của bài dạy mà giáo viên vận dụng. Số lượng giáo viên mà nghiên cứu khảo sát là 8/8 giáo viên giảng dạy môn học này ở

vùng dân tộc thiểu số và miền núi, thành phố Huế.

Thứ nhất, nhận thức của giáo viên về sự cần thiết của việc sử dụng dạy học tình huống trong dạy học môn Giáo dục kinh tế và pháp luật (Nội dung Giáo dục pháp luật).

Kết quả điều tra xã hội học cho thấy có đến 63% giáo viên cho rằng rất cần thiết và 37% giáo viên cho rằng cần thiết phải sử dụng phương pháp dạy học tình huống trong quá trình dạy học. Điều này cho thấy hầu hết các giáo viên đều đã nhận thức được tầm quan trọng của việc đổi mới phương pháp dạy học vào bộ môn, nhằm biến những kiến thức khô khan, nặng về lý thuyết trở nên dễ hiểu, dễ nhớ và gây được hứng thú cho học sinh.

Bảng 1. Nhận thức của giáo viên về sự cần thiết của việc sử dụng phương pháp dạy học tình huống

Mức độ	Ý kiến	Tỷ lệ %
Rất cần thiết	5	63%
Cần thiết	3	37%
Không cần thiết	0	0

Thứ hai, mức độ vận dụng dạy học tình huống trong quá trình giảng dạy các bài pháp luật.

Kết quả điều tra xã hội học cho thấy, có đến 75% giáo viên đã sử dụng thường xuyên dạy học tình huống vào quá trình giảng dạy của mình. Điều này là một tín hiệu rất đáng mừng, bởi phương pháp dạy học tình huống có mang lại hiệu quả cao cho học sinh thì giáo viên mới ưu tiên lựa chọn. Tuy nhiên, có thể thấy vẫn còn 37% trên tổng số giáo viên thỉnh thoảng mới sử dụng phương pháp dạy học tình huống. Nguyên nhân của việc thỉnh thoảng mới sử dụng phương pháp dạy học tình huống là do thói quen sử dụng phương pháp dạy học truyền thống và do năng lực sử dụng tình huống và giải quyết tình huống của giáo viên chưa cao. Chưa có quy trình sử dụng tình huống khoa học, linh hoạt cùng với những điều kiện về cơ sở vật chất chưa đảm bảo, thiếu tài liệu dạy học, thiếu thiết bị dạy học hiện đại. Việc lựa chọn tình huống nhiều khi chưa mang tính điển hình, một số tình huống khi đưa ra chưa chứa đựng tính kịch tính để kích thích quá trình tư duy, tạo hứng thú cho học sinh; có tình huống gắn với thực tế nhưng lại quá đơn giản, không yêu cầu học sinh buộc phải tranh luận để tìm ra cách thức giải quyết vấn đề nên hiệu quả khơi gợi tính tích cực học tập của học sinh chưa cao.

Bảng 2. Mức độ vận dụng phương pháp dạy học tình huống trong quá trình giảng dạy các bài pháp luật

Mức độ vận dụng dạy học tình huống	Ý kiến	Tỷ lệ %
Thường xuyên	5	63
Thỉnh thoảng	3	37
Không bao giờ	0	0

Thứ ba, giai đoạn nào của bài dạy giáo viên thường sử dụng phương pháp dạy học tình huống.

Qua số liệu điều tra cho thấy, phần lớn giáo viên sử dụng phương pháp dạy học tình huống trong tất cả các giai đoạn của bài dạy. Có thể thấy đa số giáo viên đều nhận thức rõ giai đoạn khám phá bài dạy giáo dục pháp luật cần phát huy tính tích cực của học sinh. Qua đó chúng tôi nhận thấy rằng, giai đoạn khám phá bài dạy là giai đoạn lĩnh hội tri thức mới, khối lượng kiến thức nhiều, kết nối với các bài đã học trước đó vì vậy sử dụng dạy học tình huống trong giai đoạn này là phù hợp nhất. Giai đoạn mở đầu cũng rất quan trọng, bởi nó gây hứng thú trước khi tiếp nhận tri thức mới, ngay từ khi bắt đầu buổi học giáo viên cho học sinh giải quyết một tình huống đơn giản, gây tò mò, hứng thú thì tiết học sẽ trở nên thú vị hơn. Giai đoạn luyện tập sau khi học sinh đã được học xong các kiến thức lý thuyết sẽ sử dụng phương pháp giải quyết tình huống để giải các bài tập.

Bảng 3. Các giai đoạn của bài dạy giáo viên sử dụng dạy học tình huống

Giai đoạn của bài dạy	Ý kiến	Tỷ lệ %
Mở đầu	2	25
Khám phá	3	37,5
Luyện tập	2	25
Vận dụng	1	12,5

3.2. Một số đề xuất nâng cao hiệu quả dạy học tình huống trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 (phần giáo dục pháp luật) ở vùng dân tộc thiểu số và miền núi, thành phố Huế.

3.2.1. Giáo viên cần nắm vững các bước tiến hành, sử dụng phương pháp tình huống

Nắm vững và vận dụng thành thục là một yêu cầu vô cùng quan trọng đối với người giáo viên khi sử dụng các phương pháp dạy học, trong đó có phương pháp tình huống. Đây là một phương pháp khó vận dụng, đòi hỏi rất lớn năng lực tổ chức, vận dụng của người giáo viên. Một khi nắm vững quy trình tổ chức thì sẽ giúp giáo viên chủ động triển khai ý đồ bài dạy, phát huy năng lực cá nhân và sức lực cụ thể. Nắm vững cách thức thực hiện cũng giúp cho giáo viên ý thức được những khó khăn và dự kiến các tình huống không mong muốn

xảy ra để có biện pháp khắc phục kịp thời, duy trì được sức chú ý của học sinh.

3.2.2. Giáo viên cần tạo ra và duy trì được sự sôi nổi trong các hoạt động của học sinh khi tham gia giải quyết tình huống

Người giáo viên phải tạo ra được tình huống có vấn đề trong các câu hỏi, bài tập được đưa ra. Điều này có nghĩa là tính hấp dẫn của vấn đề phải được thể hiện rõ trong câu hỏi, bài tập. Kinh nghiệm cho thấy rằng nếu bài tập đưa ra mà ẩn chứa nhiều quan điểm, cách thức giải quyết khác nhau hoặc chứa đựng mâu thuẫn giữa mong muốn hiểu biết và trình độ hiện tại của học sinh thì sẽ dễ khiến nổ ra sự tranh luận, thảo luận giữa các học sinh. Để làm được điều này, tình huống và câu hỏi mà giáo viên đưa ra cho học sinh đương nhiên không được “đánh đố”, gây khó, quá sức cho học sinh nhưng cũng không được phép quá dễ.

3.2.3. Sử dụng kết hợp dạy học tình huống với các phương pháp dạy học tích cực khác

Dạy học tình huống cũng có những ưu điểm và nhược điểm. Vì vậy, trong giảng dạy môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 (phần giáo dục pháp luật), tùy theo từng bài giảng, từng vấn đề giáo viên sử dụng độc lập dạy học tình huống hoặc sử dụng kết hợp nó với các phương pháp dạy học khác. Nghệ thuật sư phạm chính là ở chỗ biết kết hợp hài hòa các phương pháp, biết lựa chọn, sử dụng phương pháp dạy học theo từng đối tượng, theo nội dung bài giảng, biết thay đổi các phương pháp theo tiến trình giảng dạy, theo tâm sinh lý của học sinh nhằm đạt được hiệu quả cao nhất. Để thực hiện tốt biện pháp này, trong quá trình giảng dạy môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 (phần giáo dục pháp luật), giáo viên có thể kết hợp dạy học tình huống với nhiều phương pháp dạy học tích cực khác như: thảo luận nhóm, trò chơi, đóng vai, dạy học dự án.

3.2.4. Giáo viên phải có sự thân thiện, phong thái tươi vui, dùng các biện pháp khích lệ, khen thưởng học sinh

Ở huyện Phú Lộc và huyện A Lưới, thành phố Huế có học sinh là người dân tộc thiểu số, vùng sâu vùng xa. Các em khá rụt rè mỗi khi được yêu cầu trình bày ý kiến trước lớp, hay trả lời giáo viên. Vì vậy giáo viên cần khích lệ, động viên, cổ vũ các em có thể tự tin hơn, khuyến khích bằng các con điểm khi các em trả lời đúng.

Thực tiễn cho thấy, nhiều giáo viên sử dụng phương pháp này không thành công có một phần nguyên nhân xuất phát từ cách ứng xử của mình đối với học sinh. Việc quá dễ dãi hoặc quá nghiêm khắc sẽ gây ra trạng thái đùa cợt hoặc áp lực căng thẳng cho học sinh trong quá trình học tập. Giáo viên cần tươi vui, sẵn sàng lắng nghe và phân xử các mâu thuẫn, biết cách động viên những cố gắng dù là nhỏ nhất của học sinh.

Khích lệ, khen thưởng học sinh cũng là một giải pháp vô cùng hiệu quả trong quá trình giáo dục. Những tác động về mặt này chính là tạo nên động cơ bên ngoài để khuyến khích học sinh tham gia quá trình học tập đạt hiệu quả cao. Ngoài những lời ngợi khen hay nhắc nhở đúng lúc, giáo viên cần sử dụng cột điểm đánh giá thường xuyên để khuyến khích, khích lệ tinh thần, thái độ học tập của học sinh. Việc khích lệ, khen thưởng đúng lúc luôn mang lại hiệu quả cao vì điều này rất phù hợp đặc điểm, tâm sinh lý, tính cách của học sinh lứa tuổi này.

3.2.5. Quản lý học sinh tốt khi tổ chức thực hiện giảng dạy tình huống pháp luật

Sự thành công của một tiết học phần lớn phụ thuộc vào phương pháp giảng dạy của giáo viên và việc tích cực tiếp thu bài của học sinh, tuy nhiên không thể không kể đến cách thức tổ chức lớp học của giáo viên. Vậy khi sử dụng phương pháp tình huống pháp luật trong giảng dạy phần giáo dục pháp luật môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 ta phải tổ chức lớp học như thế nào để đem lại hiệu quả. Quy định về các nguyên tắc thực hiện cho học sinh. Một lớp học không phải tất cả học sinh đều có ý thức tự giác trong học tập nên nếu không quy định nguyên tắc thực hiện thì những học sinh không tự giác sẽ không làm việc. Chính vì vậy trong các giờ áp dụng các tình huống có vấn đề pháp luật trong giảng dạy phải đề ra các quy định cho các nhóm cụ thể là: Tất cả học sinh phải tham gia cùng với nhóm. Giáo viên sẽ hỏi bất cứ lúc nào và hỏi bất kỳ học sinh nào, nếu học sinh trong nhóm đó không trả lời được thì cho nhóm khác bổ sung và như vậy nhóm đó sẽ mất điểm. Quy định như vậy để học sinh thấy được trách nhiệm của mình đối với nhóm. Ngoài ra giáo viên phải quy định rõ về thời gian làm việc cho từng nhóm để tránh tình trạng học sinh trình bày lan man, không đảm bảo thời gian cho tiết học. Đồng thời, đối với những tình huống pháp luật, giáo viên nên để học sinh nghiên cứu tình huống và giải quyết tình huống bằng hàng loạt các câu hỏi do giáo viên đưa ra. Một tình huống có thể sử dụng xuyên suốt nội dung bài học hoặc được triển khai ở các bước khác nhau tùy thuộc vào cách đặt câu hỏi của giáo viên.

3.3. Thực nghiệm đánh giá hiệu quả dạy học tình huống trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 (phần giáo dục pháp luật) ở vùng dân tộc thiểu số và miền núi, thành phố Huế.

3.3.1. Về phương án thực nghiệm

Nghiên cứu đã sử dụng phương án thực nghiệm đối chứng để kiểm định tính khả thi của dạy học tình huống trong Giáo dục kinh tế và pháp luật. Thực nghiệm được tiến hành ở 2 trường trung học phổ thông gồm: Trường trung học phổ thông A Lưới (huyện A Lưới) và Trường trung học phổ thông Nam Đông (huyện Phú Lộc) năm

học 2023- 2024. Mỗi trường nghiên cứu lựa chọn 1 lớp thực nghiệm và 1 lớp đối chứng.

Bảng 4. Danh sách các lớp thực nghiệm và đối chứng

STT	Tên trường	Tên lớp thực nghiệm	Tên lớp đối chứng
1	THPT A Lưới	11B8	11B7
2	THPT Nam Đông	11/1	11/2

Các điều kiện giảng dạy ở lớp thực nghiệm và lớp đối chứng như sĩ số lớp, trình độ trước khi thực nghiệm, cơ sở vật chất dạy học... đều được nhóm nghiên cứu khảo sát và đảm bảo tương đương nhau. Giáo viên tiến hành thực nghiệm có chuyên môn, yêu nghề và kinh nghiệm giảng dạy môn học. Nhóm nghiên cứu đã trao đổi và thống nhất với giáo viên dạy thực nghiệm về mục đích, nội dung và các yêu cầu khác của thực nghiệm, sau đó đã tiến hành tổ chức dạy học theo quy trình đã thống nhất. Nội dung giảng dạy thực nghiệm là: *Bài 17: Quyền bất khả xâm phạm về thân thể, được pháp luật bảo hộ về tính mạng, sức khỏe, danh dự, nhân phẩm (Bộ sách Cánh Diều)*.

Sau khi tiến hành thực nghiệm, nhóm nghiên cứu phân tích, đánh giá kết quả dạy học môn Giáo dục kinh tế và pháp luật phần Giáo dục pháp luật ở vùng dân tộc thiểu số và miền núi, thành phố Huế qua quan sát mức độ hứng thú với giờ học của học sinh; mức độ tích cực, chủ động, sáng tạo của học sinh khi tham gia giải quyết vấn đề trước những tình huống giáo viên đưa ra; qua kết quả kiểm tra 15 phút, bài kiểm tra cuối kì 2 của học sinh về các kiến thức pháp luật trong chương trình Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11; qua điều tra xã hội học đối với 200 học sinh; trao đổi chuyên môn với 2 giáo viên tham gia giảng dạy các lớp thực nghiệm, lớp đối chứng và các giáo viên trong tổ bộ môn đi dự giờ.

3.3.2. Đánh giá, nhận xét kết quả thực nghiệm

Thứ nhất, về mức độ hứng thú với bài học của học sinh

Qua kết quả khảo sát và quan sát lớp học cho thấy: ở các lớp thực nghiệm, mức độ hứng thú của học sinh cao hơn so với lớp đối chứng. Kết quả được thể hiện qua bảng số liệu dưới đây:

Bảng 5. Mức độ hứng thú học tập của học sinh

Lớp	Tổng số	Các mức độ (%)		
		Rất hứng thú	Bình thường	Phân vân
Thực nghiệm	100	89	9	2
Đối chứng	100	57	24	11

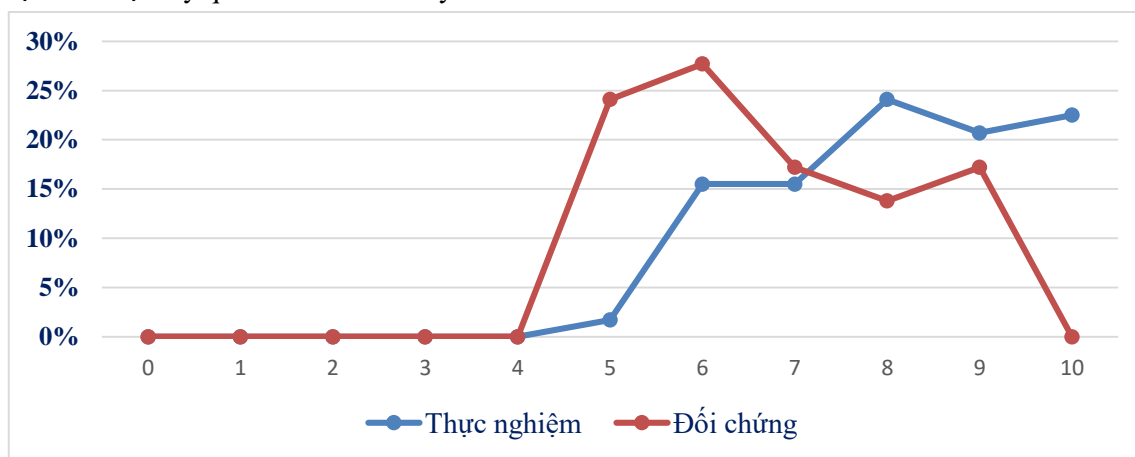
Nhìn vào bảng số liệu trên chúng ta có thể thấy có sự phân hóa giữa các mức độ hứng thú của học sinh ở hai đối tượng lớp thực nghiệm và lớp đối chứng: ở các lớp thực nghiệm số học sinh hứng thú với giờ học là 89%, cao hơn lớp đối chứng là 57%. Điều này cho thấy việc sử dụng phương pháp dạy học tình huống trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật mang lại hiệu quả cao, gây hứng thú với người học. Các em đã xử lý tốt các tình huống, tổ chức học tập theo nhóm, phát biểu các ý kiến xây dựng bài học. Như vậy, học sinh đã có ý thức học tập nghiêm túc, chủ động, có sự hợp tác với giáo viên. Còn ở lớp đối chứng, các em ít hứng thú hơn với giờ học, thụ động và có phần cảm thấy môn học nhàm chán, nặng về lý thuyết, khó nhớ, khó hiểu bài.

Thứ hai, kết quả kiểm tra 15 phút của học sinh. Trên phạm vi 2 trường trung học phổ thông A Lưới và trung học phổ thông Nam Đông, có thể thấy sự khác nhau về tỷ lệ điểm tốt, khá, đạt, chưa đạt giữa các lớp thực nghiệm và lớp đối chứng đồng thời có sự khác biệt giữa các trường với nhau. Với lớp thực nghiệm, phần lớn học sinh đạt điểm tốt, số học sinh đạt điểm đạt, chưa đạt chiếm tỷ lệ thấp. Khi so sánh với các lớp đối chứng, có thể thấy tỷ lệ học sinh đạt điểm tốt ở các lớp đối chứng chưa nhiều, mức đạt chiếm tỉ lệ khá cao.

Bảng 6. Phổ điểm cụ thể kết quả kiểm tra, đánh giá sau thực nghiệm qua bài kiểm tra đánh giá thường xuyên (15 phút) ở trường trung học phổ thông A Lưới và trung học phổ thông Nam Đông (Lần 1)

Trường	Đối tượng	Lớp	Số	Điểm										Trung bình cộng
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
THPT A Lưới	Thực nghiệm	11B8	21	0	0	0	0	1	3	3	4	6	4	8,1
THPT Nam Đông	Thực nghiệm	11/1	37	0	0	0	0	0	6	6	10	6	9	8,2
Tổng số			58	0	0	0	0	1	9	9	14	12	13	8,1
Tỷ lệ			100%	0	0	0	0	1,7	15,5	15,5	24,1	20,7	22,5	
THPT A Lưới	Đối chứng	11B7	20	0	0	0	0	5	5	4	2	4	0	6,8
THPT Nam Đông	Đối chứng	11/2	38	0	0	0	0	9	11	6	6	6	0	6,7
Tổng số			58	0	0	0	0	14	16	10	8	10	0	6,7
Tỷ lệ			100%	0	0	0	0	24,1	27,7	17,2	13,8	17,2	0	

Qua bảng trên, điểm trung bình giữa các lớp đối chứng và thực nghiệm có sự chênh lệch khá lớn. Có thể thấy rõ sự khác biệt này qua biểu đồ dưới đây:

Hình 1. Phổ điểm cụ thể kết quả kiểm tra, đánh giá sau thực nghiệm qua bài kiểm tra đánh giá thường xuyên (15 phút) ở trường trung học phổ thông A Lưới và trung học phổ thông Nam Đông (Lần 1)

Kết thúc quá trình thực nghiệm, chúng tôi tiến hành cho các em làm bài kiểm tra cuối kì 2 năm học 2023-2024. Kết quả kiểm tra của lớp thực nghiệm và lớp đối chứng được trình bày trên bảng 7 và hình 2 phản ánh như sau: Tổng hợp số liệu điểm kiểm tra của học sinh lớp thực nghiệm và lớp đối chứng, cho chúng ta thấy có sự khác biệt.

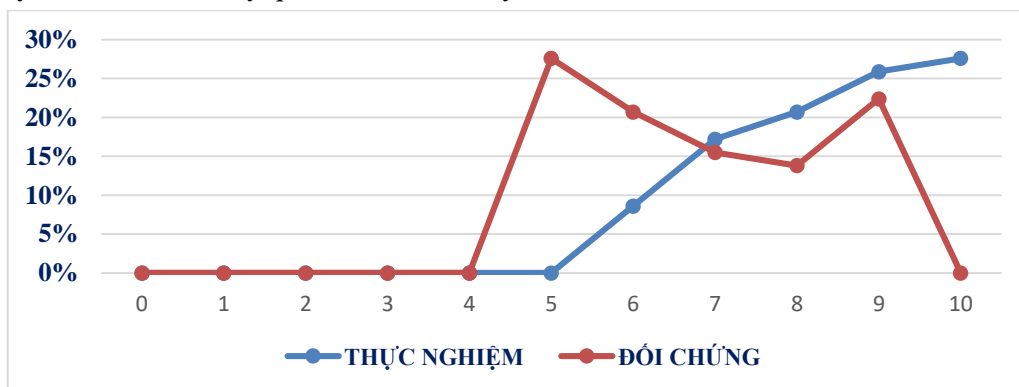
Kết quả này cho thấy việc sử dụng phương pháp dạy học phù hợp sẽ kích thích sự hứng thú, yêu thích môn học của học sinh, từ đó học sinh tiếp thu bài nhanh hơn, nhớ lâu hơn và vận dụng nó để làm các bài kiểm tra đạt kết quả tốt cũng như liên hệ trong thực tiễn. Và ngược lại, sử dụng phương pháp dạy học không phù hợp, không kích thích được tính tích cực của học sinh sẽ dẫn đến kết quả học tập của các em chưa cao.

Việc tổng kết lại quá trình thực nghiệm sư phạm ở cả hai trường trung học phổ thông A Lưới và trung học phổ thông Nam Đông đã chứng minh rằng khi giáo viên sử dụng phương pháp dạy học tình huống trong dạy học môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 (Nội dung Giáo dục pháp luật) thì chất lượng dạy học cao hơn hẳn so với dạy bằng những phương pháp truyền thống. Như vậy, việc sử dụng phương pháp dạy học tình huống vào trong quá trình dạy học đã góp phần nâng cao chất lượng dạy học môn môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 (Nội dung Giáo dục pháp luật) ở vùng dân tộc thiểu số và miền núi, thành phố Huế.

Bảng 7. Phổ điểm cụ thể kết quả kiểm tra, đánh giá sau thực nghiệm qua bài kiểm tra đánh giá cuối kỳ 2 ở trường trung học phổ thông A Lưới và trung học phổ thông Nam Đông (Lần 2)

Trường	Đối tượng	Lớp	Số số	Điểm										Trung bình cộng
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
THPT A Lưới	Thực nghiệm	11B8	21	0	0	0	0	0	4	3	4	4	6	8,4
THPT Nam Đông	Thực nghiệm	11/1	37	0	0	0	0	0	1	7	8	11	10	8,6
Tổng số			58	0	0	0	0	0	5	10	12	15	16	8,5
Tỷ lệ			100%	0	0	0	0	0	8,6	17,2	20,7	25,9	27,6	
THPT A Lưới	Đối chứng	11B7	20	0	0	0	0	6	4	3	3	4	0	6,8
THPT Nam Đông	Đối chứng	11/2	38	0	0	0	0	10	8	10	5	5	0	6,7
Tổng số			58	0	0	0	0	16	12	9	8	13	0	6,8
Tỷ lệ			100%	0	0	0	0	27,6	20,7	15,5	13,8	22,4	0	

Có thể thấy rõ sự khác biệt này qua biểu đồ dưới đây:

Hình 2. Phổ điểm cụ thể kết quả kiểm tra, đánh giá sau thực nghiệm qua bài kiểm tra đánh giá cuối kỳ 2 ở trường trung học phổ thông A Lưới và trung học phổ thông Nam Đông (Lần 2)

4. KẾT LUẬN

Trong chương trình giáo dục phổ thông mới, môn giáo dục công dân ở bậc trung học phổ thông được thay thế bằng môn giáo dục kinh tế và pháp luật, điều này cho thấy tầm quan trọng của việc giáo dục pháp luật và đổi mới phương pháp dạy học pháp luật trong nhà trường. Chính vì vậy, kết quả nghiên cứu của đề tài này rất thiết thực và cấp thiết.

Dạy học tình huống là phương pháp dạy học quen thuộc đã được sử dụng hiệu quả trong suốt lịch sử giáo dục và đào tạo. Trong giai đoạn hiện nay, với sự phát triển mạnh mẽ của khoa học, kỹ thuật và công nghệ, nhiều hình thức, phương pháp và kỹ thuật dạy học hiện đại ra đời nhưng dạy học tình huống vẫn được đề xuất, khuyến khích thực hiện trong chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Điều này đã khẳng định được sức sống và tính hiệu quả của phương pháp dạy học này. Thông qua dạy học tình huống trong dạy học phần Giáo dục pháp luật môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11 sẽ góp phần tích cực vào việc rèn luyện năng lực tự chủ và tự học, năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo cho học sinh. Từ việc sử dụng vốn kiến thức và kinh nghiệm đã có học sinh sẽ xem xét, đánh giá các vấn đề về pháp luật, thấy được vấn đề cần giải quyết, mặt khác nó sẽ giúp việc dạy học bộ môn tốt hơn. Bên cạnh đó, giáo dục pháp luật ở vùng dân tộc thiểu số và miền núi, thành phố Huế càng trở nên quan trọng trong việc giáo dục thế hệ trẻ, để các em biết và hiểu pháp luật, tránh sa vào các tệ nạn xã hội hay bị kẻ xấu lợi dụng lôi kéo, vô tình vi phạm pháp luật vì thiếu kiến thức.

Kết quả của bài báo cũng đáp ứng kịp thời những đòi hỏi cấp thiết của thực tiễn dạy học môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 11, nội dung Giáo dục pháp luật trong các trường trung học phổ thông ở vùng dân tộc thiểu số và miền núi, thành phố Huế hiện nay. Đồng thời thể hiện sự tiếp cận, mối quan hệ giữa khoa học với giáo dục để nâng cao chất lượng môn học theo hướng phát huy tính tích cực học tập của học sinh.

Lời cảm ơn: Chúng tôi cảm ơn Trường Đại học sư phạm Huế, Đại học Huế đã hỗ trợ kinh phí thực hiện

đề tài nghiên cứu khoa học cấp trường, mã số T.24.XH.503.17. Sự hỗ trợ, giúp đỡ tận tâm của thầy TS. Nguyễn Thành Minh để tôi thực hiện nghiên cứu. Sự phối hợp của giáo viên môn Giáo dục kinh tế và pháp luật trường THPT A Lưới (Huyện A Lưới – Thành phố Huế) và trường THPT Nam Đông (Huyện Phú Lộc – Thành phố Huế) đã tạo điều kiện thuận lợi cho tôi hoàn thành nghiên cứu.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông – Chương trình tổng thể* (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo). Hà Nội.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông môn Giáo dục công dân* (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo). Hà Nội.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2020). *Tài liệu hướng dẫn bồi dưỡng giáo viên phổ thông cốt cán sử dụng phương pháp dạy học và giáo dục phát triển phẩm chất, năng lực học sinh trung học phổ thông môn Giáo dục kinh tế và pháp luật*.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2021). *Tài liệu hướng dẫn bồi dưỡng giáo viên cốt cán – Mô đun 4: Xây dựng kế hoạch dạy học và giáo dục theo hướng phát triển phẩm chất, năng lực học sinh trung học phổ thông môn Giáo dục kinh tế và pháp luật*. Hà Nội.
- Nguyễn Minh Doan. (2023). *Giáo dục kinh tế và pháp luật 11* (Sách giáo khoa). Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.
- Vũ Thế Dũng. (2009). *Phương pháp nghiên cứu tình huống trong giảng dạy*. Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh.
- Đảng Cộng sản Việt Nam. (2013). *Nghị quyết Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo* (Số 29-NQ/TW). Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia.
- Phan Trọng Ngọ. (2005). *Dạy học và phương pháp dạy học trong nhà trường*. Nhà xuất bản Đại học Sư phạm.
- Nguyễn Ngọc Quang. (2005). *Lí luận dạy học hóa học* (Tập 1). Nhà xuất bản Đại học Sư phạm.

Eaching situations in the subject of economic and legal education in grade 11 (legal education section) in ethnic minority and mountainous areas, hue city

Le Thi Anh Ngoc, Nguyen Thanh Minh, Le Thi Hong Hanh, Tran Thi My Le

Department of Politics Education, University of Education, Hue University

ARTICLE INFO

Article history:

Received 22 April 2025

Received in revised form 07 June 2025

Accepted 18 June 2025

Published 20 August 2025

Keywords:

Situational teaching

Subject of Economic and Legal Education

Legal education

Corresponding author:

Le Thi Anh Ngoc

E-mail address:

ltangoc@dhsphue.edu.vn

ABSTRACT

Connecting theory of subjects with practice is one of the urgent requirements in teaching today. However, the implementation of the above requirement in schools is still limited. Teaching situations in the subject of Economic and Legal Education in Grade 11 (Legal Education Section) is a teaching method that actively promotes students' activities, helping them practice their autonomy, self-study, problem-solving and creativity. With the aim of promoting the activeness of learners and innovating teaching methods according to the needs of current education, this article presents some theoretical and practical contents, some proposals to improve the effectiveness of situational teaching in the subject of Economic and Legal Education, grade 11 (legal education section) in ethnic minority and mountainous areas, Hue city.